

In 2017 the Lithuanian National Art Museum acquired a sculpture carved by an anonymous folk god carver – *Pieta*. The year of the sculpture's creation, 1847, is carved at the back. It was most probably taken from a chapel monument on a road leading to Plungė. The subject matter reveals the pain and sorrow of the Blessed Virgin Mary as she accompanied Jesus on the Calvary, during his sacrifice and death on the cross. This particular narrative formed in medieval art as an expression of devotion to Mary and the worship of Christ's

suffering. In Lithuanian folk sculpture, the *Pieta* is one of the most impressive images in Marian art. The *Pieta* stands out for its realistic plasticity and perfect artistic simplicity. The expressive yet generalised entirety exudes spiritual inner peace and contemplation. This particular sculpture of Our Lady of Sorrows reflects the plastic expression, development trends and particularities typical in folk art from the second quarter of the 19th century.

Marija Kuodienė

Skulptūra „Pieta“

Nežinomas dailininkas
Pieta. 1847
Medis; polichromija; aukštis – 39 cm
LNDM, Lv-1731

2017 m. Lietuvos nacionalinis dailės muziejus įsigijo nežinomo liaudies dievdirbio išdrožtą skulptūrą „Pieta“. Skulptūros nugarinėje dalyje įrėžta jos sukūrimo data – „1847“. Stačiakampio pagrindo nugarinėje pusėje įrėžti inicialai „I K“. Pagrindo apačioje sunkiai įskaitomas įrašas pieštuku: „Alko kaimas Rietavo rajonas Jankauskas Jonas Vincas koplytėlė prie kelio Plungė“. Skulptūra gerai išlikusi, išsaugota autentiška polichromija.

Pietos (it. *pieta* – gailestingumas) siužetas atskleidžia Švč. Mergelės Marijos skausmą, patirtą lydint Jėzų kelyje į Kalvariją, išgyvenant Jėzaus kančią ir mirtį ant kryžiaus. Siužetas susiformavo viduramžių dailėje kaip pamaldumo Marijai ir Kristaus kančios pagerbimo išraiška. Pieta lietuvių liaudies skulptūroje – vienas įspūdingiausių mariologinės tematikos vaizdinių. Ypač daug pietos skulptūrų randame

Žemaitijoje. Dviejų figūrų kompozicijoje vaizduojama Sopulingoji Dievo Motina, laikanti ant kelių nuo kryžiaus nuimtą mirusio Jėzaus kūną. Švč. Mergelė Marija komponuojama sėdinti ant nedidelės žalios kėdutės su atlošu. Figūra kalvio darbo vinimi ir mediniu kaišteliu pritvirtinta prie profiliuoto, nusklembtais kampais žalio pagrindo, kurio priekį ir šonus puošia išpjaustinės kryptės motyvas. Mergelės Marijos sėdėseną frontali, statiška, dešine ranka ji laiko Jėzaus galvą. Kairė ranka šiek tiek sulenкта per alkūnę ir ištiesta virš strėnų. Apvaliame švelniame jaunos moters veide išsiskiria didelės mėlynos akys, siauri rudi antakių lankai, mažos lūpos. Rudi sklastymu perskirti plaukai priglundę prie kaktos. Skruostais riedančios ašarėlės perteikia liūdną, melancholišką nuotaiką. Dievo Motina vilki šviesiai raudona suknele, kurios gilios, suapvalintos klostės atidengia basų kojų pirštus. Aukso spalvos apykaklė, krintanti įstrižinėmis klostelėmis, priglausta prie kaklo. Galvą, nugarą, pečius, kairįjį šoną, kelį dengia mėlyna skraistė su šviesiai pilku pamušalu. Krūtinėje – didelė širdis, į ją įsmigę šeši kalavijai (vieno trūksta), simbolizuojantys Septynis

>
Nežinomas dailininkas
Pieta. 1847
Medis; polichromija;
aukštis – 39 cm
LNDM, Lv-1731
Fot. Antanas Lukšėnas

Marijos skausmus. Galvą supa septynių žvaigždžių nimbas. Didelis ir sunkus Jėzaus kūnas išdrožtas iš atskiro medžio gabalo. Dešinė Jėzaus ranka ištiesta prie šono, kairė padėta ant krūtinės. Figūros kojos sulenktos, nuleistos žemyn, strėnas dengia apvaliomis klostėmis surauktas pilkas perizonijus. Kūnas dažytas pilka spalva, ilgų rudų plaukų sruogos krinta ant pečių.

Skulptūra greičiausiai paimta iš koplytėlės prie kelio į Plungę. Pieta išsiskiria realistine plastine kalba, tobulu meniniu paprastumu. Išraiškinga ir apibendrinta visuma dvelkia vidine

ramybe, susikaupimu. Nuoširdų, nepaprastai gilų tikėjimą sustiprina Švč. Mergelės Marijos kaklą puošiantis septynių eilių sidabro ir aukso spalvos stiklo karoliukų vėrinys.

1847 m. nežinomo liaudies dievdirbio sukurta „Pieta“ – viena gražiausių liaudies skulptūrų Lietuvos nacionaliniame dailės muziejuje¹. Ši pietos su Sopulingąja Dievo Motinos skulptūra atspindi XIX a. II ketvirčio liaudies skulptūros plastinės raiškos bruožus, raidos tendencijas ir ypatumus.

Marija Kuodienė

¹
„Pieta“, kaip vertingiausias LNDM saugomas liaudies meno kūrinys, 2018 m. buvo reprodukuota leidinyje „Lietuvių liaudies menas. Iš Lietuvos dailės muziejaus rinkinių“. 2020 m. ši skulptūra reprezentavo muziejaus Liaudies meno rinkinį leidinyje „2020 m. Lietuvos dailės muziejaus kalendorius“.

